

Ключові слова: якість освіти, система моніторингу якості, контроль і оцінювання знань, традиційні методи і форми контролю знань, модульно-рейтингова технологія навчання, інноваційні методи контролю навчальних досягнень студентів.

Стаття посвячена проблемі забезпечення якості освіти в вищійшій школі. Використання модульно-рейтингової технології навчання і шкали ЕКТС забезпечує об'єктивне оцінювання результатів навчальних досягнень студентів ВУЗів в умовах входження національної освіти в європейський освітній простір.

This article is devoted to the problem of quality assurance of education in higher school. The usage of module-rating technology and ECT System admits the objective evaluation of students' educational achievements in higher education in the process of national education ingoing into the European Educational Area.

УДК 378:2441.2

Т.В. Красько
м. Київ, Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Стратегічні цілі державної політики в галузі освіти, створення в Україні нових демократичних інститутів, становлення системи цінностей, яка інтегрує традиційні ідеали української культури та європейські цінності прав і свобод особистості, нове переосмислення і засвоєння потенціалу української гуманітарної культури зумовлюють формування нового підходу до навчання та виховання студентської молоді.

Нова вітчизняна система функціонування вищого закладу освіти спирається не тільки на національну ідею і ґрунтується на етнічних засадах, а й орієнтується на полікультурне виховання, яке лежить в основі сучасної концепції глобальної освіти, а відтак, і Болонського процесу. Її провідні положення – пріоритет загальнолюдських цінностей, формування планетарного мислення особистості. Навчально-виховну систему ми розглядаємо як сукупність підсистем (навчально-методичної, науково-методичної, управлінської, кадрової, матеріально-технічної) та закономірно побудованих, динамічно взаємопов'язаних компонентів (мети, завдань, змісту, методів, засобів, форм, факторів, результатів), яка породжує цілісну особистість громадянина – патріота України (уособлення поєднання інтелектуального потенціалу, духовності, життєвої компетентності, високого професіоналізму – як фахівця, і як людини з яскраво вираженою національно-громадянською позицією та диспозицією), формує її ціннісні орієнтації, стиль життя, досвід цивілізованої правової поведінки. За рахунок взаємозв'язків підсистем і компонентів навчально-виховна система стає динамічною, успішно функціонує і розвивається.

Задачі удосконалення освіти, узгодження її цілей з соціально-економічними умовами життя, що кардинально змінюються, сприяють формуванню нетрадиційних підходів до змісту і, як наслідок, до розробки нових форм і методів адекватних освітніх програм. Потужними додатковими стимуляторами цього є всеохоплююча інформатизація суспільства, його інтернаціоналізація, прогнозовані потреби ринку праці. Це повною мірою стосується економічної освіти і, насамперед, інформаційних технологій, які за соціальною універсальністю застосування набувають фундаментальності компонентів загальної економічної освіти і таким чином сприяють цілісному розвитку особистості.

У контексті загальноєвропейських підходів до побудови вітчизняної системи освіти особливої актуальності набуває проблема сумісності систем вищої освіти для полегшення мобільності студентів і викладачів, що підвищить якість освіти, допоможе молоді

працевлаштуватися в іншій країні або здобути загальновизнану кваліфікацію чи науковий ступінь. Аспекти створення європейського освітнього простору досліджують Е. Барблан, М. Ван дер Венде, М. Квіск, Р. Проді, К. Таух, Г. Хауг та ін.

Проблеми та перспективи інтеграції України в освітній простір європейських країн, переваги та ризики, пов'язані з реформуванням вищої освіти, досліджуються у працях вітчизняних науковців. Зокрема, аспекти національної ідентифікації у контексті глобалізаційних процесів аналізують В. Бондар, О. Вишневський, О. Дем'янчук, К. Корсак, В. Кремень; нормативно-правового забезпечення освітніх реформ – В. Кремень, С. Ніколаєнко; структурного реформування вищої освіти – Я. Болюбаш, М. Головатий, С. Гунько, М. Євтух, В. Журавський, М. Згуровський, А. Колот, М. Степко; модернізації економічної освіти – О. Романовським; сутності кредитно-модульної системи – Ю. Рудавський, П. Сікорський, О. Спирін; науково-методичного забезпечення навчального процесу – В. Буряк, В. Грубінко; розвитку гармонійної, творчої особистості в системі сучасної освіти – Т. Левченко, Е. Лузік; посилення ролі студентства в умовах інноваційної технології навчання – В. Бондар, С. Сидоренко.

Метою розвитку системи економічної освіти є інтенсивне накопичення соціально-економічних знань і оптимізація їх використання як головного потенційно необмеженого ресурсу розвитку українського суспільства і його соціально орієнтованої економіки [4].

Отже, необхідно створити таку систему економічної освіти, яка на основі національних надбань світового значення та усталених європейських традицій забезпечуватиме підготовку фахівців, здатних здійснювати професійну діяльність на демократичних і гуманістичних засадах, реалізовувати економічну політику як пріоритетну функцію держави, що спрямовуватиметься на розвиток і самореалізацію особистості, задоволення її потреб, а також потреби бути конкурентоспроможною на ринку праці.

Функціонування сучасної вищої економічної освіти ґрунтується на збереженні досягнень і традицій національної вищої економічної школи, інтеграції системи вищої економічної освіти у світовий освітній простір, державній підтримці підготовки кадрів з вищою економічною освітою для забезпечення потреб ринку праці, розширенні доступу до якісної вищої освіти та мобільності студентів, забезпеченні працевлаштування випускників. Ключовим завданням є орієнтація вищих навчальних закладів на кінцевий результат: знання, уміння та навички випускників, що повинні бути застосовані та використані на користь держави. ВЗО мають орієнтуватися на кінцевий результат: знання, уміння та навички випускників, що повинні бути застосовані та використані на користь держави.

Виходячи із зазначених стратегій ми визначаємо наступні завдання у галузі вищої економічної освіти, що ґрунтуються на вимогах і принципах Болонської декларації: створення умов для самореалізації особи як економічно активного члена суспільства, здатного свідомо долучатися до економічного життя країни; задоволення потреб суспільства і держави у фахівцях економічного профілю, здатних практично реалізувати стратегію сталого економічного, соціального і духовного розвитку України, для забезпечення високого рівня життя народу; забезпечення мобільності студентів та викладачів; виховання у майбутніх фахівців цілісного соціально-економічного світосприйняття і сучасного наукового світогляду, формування свідомості членів суспільства на основі системного економічного мислення, що створює для них можливості опановувати знання, вміння та навички економічної діяльності; нарощування потенціалу професорсько-викладацького складу та підвищення його соціального статусу; розвиток економічної науки у ВЗО як основи забезпечення постійного оновлення змісту, підвищення якості навчання в освітніх установах різних форм власності; вдосконалення управління і організаційно-економічного механізму функціонування навчальних закладів освіти; інтеграція вітчизняної вищої професійної економічної освіти у європейський освітній простір; упровадження європейської системи заліку знань, розвиток критеріїв і методології оцінки якості викладання; забезпечення

приєднання до Болонського процесу, у тому числі за рахунок узгодження змісту навчання, розвитку співробітництва навчальних закладів, схем мобільності, інтеграції програм навчання, технологій тренінгу і наукових досліджень; розроблення системи зіставлення кваліфікації вітчизняних фахівців відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів і кваліфікації фахівців європейських країн; залучення роботодавців до соціального партнерства в організації професійної економічної освіти для задоволення потреб ринку праці; створення умов для соціального партнерства учасників навчального процесу; відповідність якості вітчизняної економічної освіти вимогам міжнародного ринку праці; забезпечення безперервності економічної освіти на основі інтеграційних процесів як у системі «Освіта – наука – виробництво», так і в системі зв'язків міжнародного співробітництва [4].

Виконання цих завдань можливе тільки за умови створення у вищих навчальних закладах відповідного рівня матеріального, кадрового, науково-методичного та інформаційного забезпечення. Тому основним змістом діяльності вищих закладів освіти економічного профілю є створення інноваційного освітньо-виховного середовища, що передбачає:

- зміну організації і змісту освіти з метою інтеграції у світовий освітній і науковий простір;
- оптимізацію кадрового забезпечення;
- комплексне вдосконалення професійної майстерності викладачів через опанування інноваційними і дослідно-експериментальними видами діяльності;
- створення матеріально-технічних умов та рівня інформаційного забезпечення, сприятливого для успішного вирішення завдань із надання якісної освіти на рівні європейських вимог [2].

Одним із ключових напрямів розвитку економічної освіти є підвищення якості навчання через залучення до навчального процесу новітніх освітніх технологій та розвитку педагогічної майстерності.

Для цього передбачається запровадити в процес підготовки економістів такі активні методи навчання, як ділові, рольові ігри, семінари-дискусії, колоквіуми, ситуаційні вправи (кейси); розробити і впровадити сучасні дистанційні технології навчання із застосуванням комп'ютерних мереж для всіх форм навчання; створити систему узагальнення та поширення досвіду використання сучасних методик навчання; сприяти інформатизації навчального процесу та розвитку дистанційних технологій навчання.

Розвиток інформатизації має втілюватися у поетапному наповненні електронних мереж університетів управлінськими програмами з певного виду діяльності та у створенні інтерактивних комплексів навчально-методичного забезпечення кожної з дисциплін, які вивчаються студентами, і їх розміщенням на веб-сторінці університету з метою оптимізації самостійної роботи студентів та здійснення дистанційної освіти, впровадження комп'ютерних тестових систем вступного випробування абітурієнтів, поточної, підсумкової та державної атестації [2].

В Україні поступово відбувається становлення широкоформатного інформаційного суспільства, в якому головними продуктами виробництва будуть інформація і знання. Визначальними рисами такого суспільства є зростання ролі інформації та знань у житті суспільства; збільшення частки інформаційних комунікацій, продуктів і послуг у валовому внутрішньому продукті; створення глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їхній доступ до світових інформаційних ресурсів, задоволення потреб в інформаційних продуктах і послугах.

Персональний комп'ютер остаточно стане робочим інструментом на всіх етапах їхньої діяльності. Ці обставини визначають необхідність навчання економістів використанню комп'ютерних технологій у практично орієнтованих галузях. Інформаційна культура вимагає від

студента особливого стилю мислення, який забезпечує йому соціальну адаптацію до змін і гарантує гідне місце в інформаційному суспільстві. При цьому в побудові процесу навчання провідну роль повинні відігравати цілі навчання, а використання комп'ютера повинно розглядатись як засіб досягнення мети. При впровадженні інформаційних технологій у навчальний процес необхідно дотримуватись принципу розумного консерватизму і наступності. Адже комп'ютер у навчальному процесі не є заміником педагога, а лише засобом розширення можливостей оволодіння новими знаннями. У будь-якій освітній інновації викладач завжди має відігравати ключову роль. Високий рівень викладання може бути забезпечений лише за умови вмілого поєднання традиційних і нових засобів та методів навчання.

Використання інформаційних технологій у сучасній професійній підготовці економістів можна розглядати в двох напрямках. По-перше, як засіб інтенсифікації процесу навчання з усіх дисциплін, передбачених Державним стандартом. Найважливішим компонентом цього напрямку має стати професійно спрямоване наповнення курсів «Інформатика». Як наслідок, студенти повинні оволодіти комплексом інформаційних умінь, які дозволять працювати у високотехнічному суспільстві: вміти користуватись комп'ютером, інформаційними ресурсами, сучасними програмними засобами; користуватись пошуковими системами і каталогами; цілеспрямовано знаходити потрібну інформацію; зберігати і використовувати знайдену інформацію; переробляти і надавати інформацію.

Тобто повинні бути вироблені уміння організації пошуку інформації для використання в своїй діяльності і взаємодії з одержаною інформацією. Оволодіння цими вміннями піднімають студента на більш високий рівень інформаційних та інтелектуальних можливостей.

По-друге, навчання використанню комп'ютерних технологій для вирішення спеціалізованих професійних задач відповідно до знань, одержаних при вивченні загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін. Метою професійної підготовки економістів є не детальне застосування конкретних програм, а загальний огляд, порівняльні характеристики переваг і недоліків різноманітних комп'ютерних технологій [3].

Інформаційні технології навчання впливають на зміст і методи навчання, надають у користування учасників навчального процесу нові технічні засоби навчання і викладання. За цих умов широкого розповсюдження набули інформаційні технології в формі комп'ютерних довідково-правових видань на відміну від традиційних науково-довідкових видань: довідників, каталогів тощо.

Провідна ідея, яку повинні засвоїти викладачі і студенти при навчанні з використанням комп'ютерних інформаційних технологій полягає в умінні пошуку, використання й аналізу даних. Використання комп'ютерних засобів і методів зумовлене метою підготовки фахівців до професійної діяльності. Сутність професійної підготовки майбутніх економістів полягає в оволодінні методами вирішення професійних завдань за допомогою інформаційних технологій, у розвитку інтуїції та професійного чуття. Такі професійні якості завжди цінувались у фахівцях, а нині їхня роль у зв'язку з упровадженням комп'ютерних технологій ще більше зросла, тому необхідно навчити їх творчо використовувати інформацію для прийняття рішень з урахуванням економічних, а також моральних і естетичних аспектів у процесі професійної діяльності.

Якість професійної підготовки у вищій школі знаходиться у прямій залежності від рівня впровадження педагогічної технології, яка приймається для досягнення поставленої мети. Отже, навчання з використанням інформаційних технологій стає новим освітнім стандартом, який впроваджується на всіх етапах навчання для підвищення якості освіти. Водночас виникає гостра необхідність створення навчально-методичної бази, яка спирається на Державний освітній стандарт і робочі навчальні плани економічного вищого навчального закладу, а також, яка враховує особливості викладання економічних дисциплін.

Практична реалізація навчально-методичної бази з використанням інформаційних технологій передбачає наявність електронних комплексів, що впливають на розвиток студента, а також спрямовані на організацію самостійної дослідницької діяльності студента; варіативність змісту навчання; забезпечують взаємозв'язок « студент – інтерактивне середовище»; підвищення творчої активності майбутніх фахівців; аналіз і систематизацію матеріалу, що засвоюється; ефективну підготовку до майбутньої професійної діяльності тощо [1, с.181].

Використання електронних навчальних комплексів, які моделюють діяльність різних об'єктів реального світу, дозволяють не лише розширити теоретичну базу, але й підвищити емпіричність професійних знань майбутнього економіста.

Таким чином, комп'ютерні технології навчання є важливим чинником підвищення якості навчання майбутніх економістів. Вони можуть бути використані на всіх етапах навчального процесу, але ефективність їх застосування безпосередньо залежить від конкретних завдань вивчення циклу дисциплін або професійної підготовки майбутнього економіста в цілому. Використання комп'ютерних технологій навчання вимагає наявності відповідного програмного забезпечення, вільного володіння викладачами і студентами технікою, відведення певної частини робочого часу викладача на розроблення інформаційно-змістовного забезпечення вивчення дисципліни.

Література:

1. Беспалько В.П. Образование и обучение с участием ИТО (педагогика третьего тысячелетия) / В.П. Беспалько. – Воронеж: МОДЕК, 2002. – 352 с.
2. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tnpu.edu.ua/php1/include/resurs/kms/14/ukrainian.pdf>
3. Поясок Т.Б. Використання інформаційних технологій в професійній підготовці економістів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzvdpu/pp/2007_20/text%201-20/vukorustannya%20informaciunux%20texnologiu.pdf
4. Про затвердження Концепції розвитку економічної освіти: за станом на 4 груд. 2003 р. [Електронний ресурс] / Колегія Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/date_1q/pg_ibcowi.htm

УДК 37.025.7

Т.Г. Курова
м. Бердянськ, Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

Науково-технічний прогрес зумовлює подальше зростання значущості загальної освіченості будь-якої нації, ролі вищої освіти в суспільстві. Найбільш видатні досягнення в економічному розвитку сучасних країн тісно пов'язані з успіхами у сфері вищої освіти.

Зміни соціальних, економічних умов життя України не обминули й систему вищої освіти, що зумовлює розвиток нових підходів у вивченні й осмисленні педагогічного процесу у вищому навчальному закладі.

Інтегральним показником якості в контексті модернізації освіти виступає **компетентність**, яка зазначається не через суму знань і вмінь, а характеризує вміння людини мобілізувати в конкретній ситуації одержані знання й досвід.

Психолого-педагогічні передумови формування освіти на компетентнісній основі активно обговорюються й розробляються в наукових колах (Н. Бібік, О. Локшина,